

KRONIKA

Z obrad Zwyczajnej Sesji Państwowej Rady Ochrony Przyrody

27 kwietnia 1965 r. odbyła się w Warszawie Zwyczajna Sesja Państwowej Rady Ochrony Przyrody, powołanej na nowy okres 1965—1969 r.

W Sesji wzięli udział przewodniczący PROP minister Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego mgr inż. Roman Gesing, zastępca przewodniczącego PROP min. Władysław Bieńkowski, członkowie PROP, a wśród nich prezes ZG LOP prof. dr. Franciszek Krzysik, przewodniczący wojewódzkich komitetów ochrony przyrody, dyrektor Zarządu Ochrony Przyrody dr inż. Tadeusz Szczęsny, wojewódzcy konserwatorzy przyrody, dyrektorzy parków narodowych, nowomianowany sekretarz PROP mgr inż. Czesław Wołkowicz oraz zaproszeni goście.

Zagajając obrady minister R. Gesing podkreślił, że dzisiejsza sesja otwiera pracę nowej IV kadencji PROP. Od czasu uchwalenia Ustawy o ochronie przyrody w kwietniu 1949 r. i powołania na jej

podstawie PROP — w życiu naszego kraju zaszły poważne zmiany. Przede wszystkim dokonaliśmy wielkiego wysiłku w kierunku uprzemysłowienia. Równolegle jednak z uprzemysłowieniem ujawniły się i potęgowały uboczne szkodliwe skutki w postaci naruszania naturalnych przyrodniczych warunków przez zatrutowanie wód ściekami przemysłowymi oraz zanieczyszczanie powietrza wylotami z kominów fabrycznych.

Tym dwu groźnym zjawiskom, powstałym w wyniku rozwoju przemysłu, PROP poświęciła wiele uwagi. Podobnie jak w zagadnieniu ochrony wody, której to sprawie poświęcona była specjalna Sesja w ubiegłym roku, tak i tu wysiłki powinny iść w trzech kierunkach:

- po pierwsze — badań naukowych,
- po drugie — poszukiwań technicznych rozwiązań, które redukowałyby następstwa zapylenia i zatrutowania powietrza oraz
- po trzecie — szerokiej akcji uświadamiającej.

Kończąc zagajenie Minister wezwał zebranych do uczczenia chwilą milczenia zmarłego u schyłku poprzedniej kadencji Rady, jej sekretarza mgr inż. Władysława Kosmulskiego.

Na Sesji referaty wygłosili:

— doc. dr Juda — Zagadnienie związane z ochroną powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniami,

— prof. dr Walery Goetel — Działalność Seminarium Ochrony Przyrody Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie w zakresie zwalczania zanieczyszczania powietrza.

— min. Władysław Bięńkowski — Projekt Ustawy o ochronie powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniem.

Doc. Juda we wstępie swojego referatu, podkreślił, że zagadnienie ochrony powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniami urosło w ostatnich latach do problemu dużej wagi, że stanowi ono przedmiot prac wielu organizacji międzynarodowych, a między innymi Światowej Organizacji Zdrowia i Komisji Ekonomicznej ONZ.

W Polsce prace w tej dziedzinie prowadzi kilkadziesiąt placówek naukowo-technicznych.

W chwili obecnej zanieczyszczenia naszych okręgów przemysłowych przekraczają już wielokrotnie zarówno średnie światowe, jak i normy uznane za dopuszczalne wedle istniejących w tym zakresie przepisów. I tak ustalono, że w GOP są obszary gdzie opad opylu wynosi ponad 1800 t/km², podczas gdy za dopuszczalną wartość przyjmuje się 250—360 t/km² rocznie.

Zanieczyszczenia powietrza pyłami oraz gazami dwutlenku siarki są przyczyną strat w rolnictwie przez niszczenie roślinności i zasiewów. Zanieczyszczenia te są także przyczyną licznych chorób mieszkańców okręgów przemysłowych i miejskich, doprowadzają one nawet do zgonów.

W ochronie powietrza przed zanieczyszczeniami w jego regeneracji istotną rolę odgrywa zielen. Jeden hektar lasu absorbuje np. około 7,3 tony CO₂ rocznie. Równocześnie rośliny absorbują ze szkodą dla swego rozwoju, poważne ilości dwutlenku siarki. W zakończeniu referent zwrócił uwagę, że należałoby ochronne pasy zieleni zakładać wokół fabryk jeszcze przed ich uruchomieniem.

Prof. W a l e r y G o e t e l przedstawił zebranym działalność Seminarium Ochrony Zasobów Przyrody Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie w zakresie zwalczania zanieczyszczeń powietrza.

Seminarium to zostało utworzone przy Akademii w celu opracowania podstaw naukowych do problemów ochrony zasobów wody, powietrza, gleby, surowców mineralnych, zasobów świata roślinnego i zwierzęcego oraz właściwych warunków bytu i zdrowia człowieka.

Na Sesje odbywające się raz w tygodniu, uczęszczają nie tylko pracownicy i słuchacze Akademii Górniczo-Hutniczej oraz innych uczelni wyższych w Krakowie, ale również przedstawiciele zainteresowanych instytucji społecznych i rad narodowych. Po wykładzie odbywa się ożywiona dyskusja przez co seminarium stało się trybuną, na której Akademia styka się ze społeczeństwem.

Spośród szerokiej tematyki na pierwszy plan wysunęło się zagadnienie ochrony powietrza atmosferycznego, a to z uwagi na szczególnie silny wzrost zanieczyszczenia atmosfery województw krakowskiego i katowickiego przez dymy zakładów przemysłowych i miast.

Dwuletni dorobek prac seminarium jest obecnie w opracowaniu i będzie on opublikowany w wydawnictwach Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie.

Jako przykład zmiany na lepsze na odcinku walki o czystość powietrza profesor podał krakowską fabrykę supertomasyny. Skutek działania tej fabryki przez wiele lat był taki, że na około spłonęły wszystkie sady i ogrody, a nawet dachy domów zaczęły się walić nadźarte przez działanie chemicznych substancji, które wyzwały się z fabrycznych kominów. Ostatnio fabryka ta zastosowała w kominach elektrofiltry i dzięki nim powietrze nie jest już zanieczyszczane, co widać po otaczającej roślinności. Rzecz jest jednak w tym, że elektrofiltry są jeszcze zbyt drogie, a poza tym ich produkcja w kraju jest nie wystarczająca.

Minister B i e ń k o w s k i omówił projekt ustawy o ochronie powietrza. Projekt ten wyszedł z Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej.

Artykuł I ustawy mówi, że powietrze atmosferyczne podlega ochronie przed zanieczyszczeniami gazami, parami, pyłami i dymami o stężeniu mogącym oddziaływać szkodliwie lub uciążliwie na ludzi i zwierzęta oraz rośliny i glebę.

Artykuł II ustala, że zakłady wydalające zanieczyszczenia mogą być utrzymane w ruchu, jeżeli są otoczone sanitarną strefą ochronną oraz jeśli zostały w nich zastosowane środki techniczne, zmniejszające stężenie wydalanych zanieczyszczeń do dopuszczalnych norm, które ustali minister Zdrowia i Opieki Społecznej w drodze rozporządzenia.

Dalsze przepisy ustawy przewidują obowiązek instalowania w zakładach urządzeń do zabezpieczenia powietrza przed zanieczyszczeniem oraz ustanowienia służby obsługującej te urządzenia i mierzącej stężenia zanieczyszczeń.

Artykuł 9 ustawy mówi, że nadzór nad przestrzeganiem przepisów sprawują organy państwowej inspekcji sanitarnej.

Za naruszenie przepisów ustawy przewidziano grzywnę do 50 000 zł niezależnie od kary przewidzianej w innych przepisach.

Równocześnie z projektem ustawy zostały opracowane dwa rozpo-

rzządzenia wykonawcze. Jedno z nich przewiduje dla jakich typów zakładów są wymagane strefy ochronne, których szerokość może się wahać od 50 do 1000 m.

Drugie rozporządzenie określa normy dopuszczalnych stężeń.

Referent stwierdza, że sprawa jest trudna, jednak lepiej będzie jeżeli ukaże się ustawa, choćby nawet niezbyt idealnie rozwiązująca ten palący problem. Samo życie wskaże nam kierunki w jakich należy ją uzupełnić. Ostatnio, np. już wprowadzono organizacyjne zmiany włączając do akcji również Centralny Urząd Gospodarki Wodnej.

Na zakończenie min. W. Bięńkowski przedstawił kierunek w jakim powinny pójść uchwały obecnej Sesji PROP.

Po przerwie PROP przystąpiła do dyskusji nad wygłoszonymi referatami. W dyskusji głos zabierali: prof. Krupiński, prof. Brzeziński, prof. Żebrowski, dr inż. Kozłowski, prof. W. Goetel i min. Bięńkowski. Niemal wszyscy dyskutanci stwierdzili, że projekt ustawy ma poważne luki i wymaga dopracowania. Szczególną wymowę miała wypowiedź prof. Kozłowskiego, który zwraca uwagę na zgubny wpływ zanieczyszczeń powietrza na zakwaszenie gleb i ich skład chemiczny oraz na niebezpieczeństwo grożące lasom, które na powierzchni kilkuset tysięcy hektarów są już objęte tymi szkodliwymi wpływami. Tam gdzie jest przemysł skoncentrowany nie ma mowy o normalnym trybie gospodarki leśnej. Zachodzi tu konieczność przebudowy drzewostanów i zastosowania odpowiednich gatunków, co już np. zrobiło Zagłębie Nadreńskie.

Po podsumowaniu dyskusji minister R. Gesing zakomunikował, że w czasie przerwy zostały ustalone komisje, na czele których stanęli:

1. Komisja Parków Narodowych i Rezerwatów — przewodniczący prof. Z. Czubiński,

2. Komisja Ochrony Zwierząt — przewodniczący prof. K. Krysiak.

3. Komisja Ochrony Roślin — przewodniczący doc. dr Helena Szafrań.

4. Komisja Ochrony Zasobów Przyrody — przewodniczący prof. dr W. Goetel.

5. Komisja Przyrody Nieożywionej — przewodniczący dr inż. S. Kozłowski.

6. Komisja Planów Przestrzennych — przewodniczący prof. dr. J. Chmielewski.

7. Komisja Turystyki — przewodniczący min. W. Bięńkowski.

Sesja PROP upoważniła prezydium do opracowania uchwał, które powinny ująć następujące tematy:

— pierwsza — współodpowiedzialność przemysłu za czystość powietrza,

— druga — konieczność właściwej organizacji i intensyfikacji badań,

— trzecia — domagać się, ażeby każdą budowę zakładów przemysłowych poprzedziło założenie ochronnych pasów zieleni.

Czesław Wołkowicz